

Willi Dickhut

**Sendikalar
ve
Sınıf Mücadelesi**

Verlag Neuer Weg

Willi Dickhut
Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi

Willi Dickhut

**Sendikalar
ve Sınıf Mücadelesi**

Verlag Neuer Weg

Ocak 2021

Willi Dickhut

Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi

Orjinal adı

Gewerkschaften und Klassenkampf

İlk defa

Revolutionärer Weg (*Devrimci Yol*)

dizisi 11+12 / 1973 sayısı olarak
yayınlanmıştır.

Düzeltilmiş ve genişletilmiş yeni baskı, 1988

Verlag Neuer Weg

bir *Mediengruppe Neuer Weg GmbH* şirkettidir
Alte Bottroper Straße 42, D-45356 Essen, Almanya

e-posta: verlag@neuerweg.de

www.neuerweg.de

Tüm hakları saklıdır

Çeviren:

*'Gesellschaft zur Förderung wissenschaftlicher Studien
zur Arbeiterbewegung' kuruluşu tarafından
görevlendirilen çevirmenler kolektifi*

Düzen ve kapak:

Mediengruppe Neuer Weg GmbH

ISBN 978-3-88021-612-9

ePDF ISBN 978-3-88021-613-6

İçindekiler

Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi

Üçüncü baskıya önsöz 9

Düzeltilmiş ve genişletilmiş

2. baskıya önsöz 11

Birinci Kısım:

**Sendikaların oluşumu ve
işçi hareketindeki önemi** 15

**I. Sendika hareketi tarihinden alınması
gereken dersler** 17

1. Sendikaların iki ayrı yoldan
gelişmesi ve sonuçlar 17

2. Uluslararası sendika hareketinin
değişik akımları 28

3. Alman sendika hareketinin bölünmesi 38

4. Devrimci Sendika Muhalefeti 50

Sonuçlar 59

**II. 1945 yılından sonra Batı Almanya'da
sendikalar** 64

1. Sendikal birlik ve birleşik sendika 64

2. Sendika aygıtının gücü 73

3. Örgütlenme ve grev hakkı 92

Sonuçlar 110

III. Aşırı “solcu”ların anti-sendikal siyaseti	114
1. Sosyal-faşizm teorisi ve sebep olduğu gelişmeler	114
2. “Tekelci kapitalist sendikalar” teorisi	132
3. Yeni kılıkta eski hatalar: RGO politikası	144
Sonuçlar	156

İkinci Kısım:

Sendikal mücadele ve devrimci sınıf mücadelesi	159
---	-----

IV. Sosyal reform mücadelesi ve sendikaların rolü	161
1. Sosyal reform mücadelesinde iki görüş	161
2. Burjuvazinin toplumsal baş dayanağı olarak sosyal-demokratizm	171
3. Gerçek reformlar için mücadele mi, “sistemi değiştiren reformlar” hayalleri mi?.....	183
Sonuçlar	196

V. Yönetime katılma sorunu ve sınıf mücadelesi	199
1. Yönetime katılma ve denetleme – gerçek mi hayal mi?	199
2. Sınıf mücadelesinin esas dayanağı olarak işletme	224
3. Ekonomik ve siyasi grevlerin önemi	244
Sonuçlar	252

VI. Sınıf mücadelesi ve sendikaların rolü	254
1. Sınıf mücadelesinin aşamaları ve oportünizm	254
2. İşçi sınıfının sendikal ve bağımsız mücadelesinin önemi	265
3. Komünistlerin sendikalar içindeki görevleri	282
Sonuçlar	289
VII. Kırk yılda sendikal mücadele ve sınıf mücadelesi	292
1. Tekellerin istikrara kavuştukları yıllar – on yıllık „Yukarıdan reformlar” dönemi	292
2. Tekellerin “Korsan Grevlerle İlgili Yönetmelik” yardımıyla saldırı hazırlığı	299
3. 1970’li yıllarda tekellerin saldırı kampanyası	316
4. 1980’li yıllar: İşçi atılımına geçiş	334
Sonuçlar	365
Ek I	
Bağımsız grevlerin önemi	370
Ek II	
Demir-çelik işçilerinin 1987/88’deki mücadelesinin kroniği	373

Üçüncü baskıya önsöz

1973 yılında REVOLUTIONÄRER WEG (“Devrimci Yol”) dizisinde yayımlanan *Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi* kitabına süregelen ilgiden dolayı üçüncü baskısı yayınlandı.

İkinci baskının çıktığı 1988 yılından bu yana, doğal olarak toplumsal gelişmede önemli yeni oluşumlar ve değişiklikler cereyan etmesine rağmen üçüncü baskı değişmedi. Özellikle bugün yaşanan hareketli günlerde kitap, sendika ve işyeri çalışmalarında devrimci teori ve pratiğin kılavuzu olarak değerini korudu, özü de doğruluğunu pratikte defalarca kanıtlamıştır. Eser, işyeri ve sendikadaki devrimci özenli günlük çalışmayı şeklen kurallar kitabı veya soyut kitap ezberi olarak ele almıyor, marksist-leninist teori ve sınıf mücadelesinin devrimci pratiğinin birliği için diyalektik yöntemin bilinçli bir şekilde uygulanmasını esas alır. Pratiğe yol gösteren rehber olarak sadece marksist-leninist işyeri ve sendika çalışmasının temel ilkelerini içeren mükemmel bir derleme olmakla kalmamaktadır. Sınıf bilincine sahip binlerce emekçinin bunu özümsemesi ve uygulaması işçi hareketinde belirleyici izler bırakmıştır.

Uzun vadeli bir süreç olan işçi atılımının yolu, özellikle işçi hareketindeki ideolojik-politik mücadele ile belirlenir. 1996 sonbaharında hastalık durumunda ücretlerin tam ödenmesinin savunulması için yürütülen kitlesel mücadelelerden bu yana, Almanya’da geniş çapta sınıf bilincinin uyanmasını yaşamaktayız. Sınıf bilincinin, devrimci hareketin en alt noktasından yavaş yavaş olgunlaşan devrimci krize geçişi, sistematik bir işyeri ve sendika çalışması yapılmadan mümkün değildir.

REVOLÜTİONÄRER WEG dizisinin önemli bir parçası olan *Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi* kitabı, zaman içerisinde önemli gelişmeler dikkate alınarak genişletilmiştir.

1995 yılında *İşçi Hareketi İçinde Düşünce Tarzı İçin Mücadele* başlığı ile (ve REVOLÜTİONÄRER WEG 26. sayısı olarak) yayımlanan kitap, işçi hareketi içindeki düşünce mücadelenin sosyalizm mücadelesinde yeniden yükseliş için anahar rolünü taşıdığını göstermiştir. İşçi hareketi içinde düşünce tarzı sorunu, işyeri ve sendikal çalışmalardaki görevlerini, küçük-burjuva düşünce tarzıyla baş edebilmek için işçilere yardım etme yönünde genişletir.

Kadının Kurtuluşu İçin Yeni Perspektifler – Bir Polemik kitabında, kadının kurtuluşu için mücadele verilmezse işçilerin de kapitalist sistemden kurtulamaması yüzünden işçi sınıfının kadının kurtuluşu için mücadele vermesi zorunluluğu ortaya konmuştur.

Uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesi nedeniyle uluslararası bir sanayi proletaryasının oluşması sonucu, onun mücadelelerini koordine edip devrimcileştirme, sendika ve siyaset düzeyinde uluslararası işçi birliğini örgütlenme görevi doğrudan ortaya çıkar. Uluslararası sosyalist devrimin hazırlanması emperyalist gelişmenin ulaştığı olduğu yeni aşamaya uygun yanıtıdır. Sömürü ve baskıdan kurtuluş mücadelesinin yeniden canlanması net ve kesin bir vizyondur; bu vizyona göre hareket edilmezse her türlü yönelim ve sendika çalışması kolayca oportünizme, sekterizme, salt-sendikalistliğe, günlük mücadelede kaybolmaya vs. gibi şeylere düşecektir.

Sömürünün, açlığın ve savaşın ortadan kalktığı bir toplum uğruna proleter sınıf mücadelesini yürütmeye kalkışan, hatalara da meydan vermemek isteyen her biri için *Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi* kitabı elden bırakılamaz bir kılavuzdur.

Stefan Engel
Haziran 2003

Düzeltilmiş ve genişletilmiş 2. baskıya önsöz

Sendikalar ve Sınıf Mücadelesi başlıklı elinizdeki kitap, 1973 yılında aynı başlıkla MLPD'nin REVOLUTIONÄRER WEG ("Devrimci Yol") adlı Teorik Organının 11. ve 12. sayısı olarak yayımlanan bir çalışmadan ileri gelmiştir. Kuşkusuz ki o dönemden günümüze kadar işçi mücadelelerini yürütme ve sınıf mücadelesini geliştirme koşulları önemli ölçüde değişmiştir: Kapitalist ekonominin yapısal bunalımı, o zamanlarda bunalım olduğunun farkına varılamazken günümüzde tekellerin hareket tarzını belirleyip, işçilerin mücadeleleri üzerinde etkili olmuştur.

1973 yılında zam talepleri ve pahalılık ödeneği için mücadeleler ilgi odağındayken, günümüz kitlesel işsizlik koşullarında, en önemli olan "Tam ücret denkleştirilmesi temelinde 35 saatlik çalışma haftası" talebiyle, işyerlerini koruma mücadeleleri özel önem taşımaktadır. Zamanın SPD/FDP hükümetinin yerine 1982'de CDU/CSU ve FDP koalisyon hükümeti geçirildi. O günlerde tavırlarıyla işçiler arasında şaşkınlık yaratan ve işçi sınıfını oldukça büyük oranlarda marksizmleninizmden nefret ettiren sekter "sol" grupların hemen hemen hepsi bu arada yok olup dağılmışken, ürettikleri düşünceler ortada kalmıştır.

İşçi hareketi – örneğin çevre bunalımı veya nükleer savaş cehennemi tehlikesi gibi – yeni sorunlarla karşı karşıya geldi. O günlerden bu yana yaşanan belki en önemli değişim ise, işçi mücadeleleri bağlamında Almanya Marksist-Leninist

Partisi'nin (MLPD) kurulup gelişebilmesi ve mücadelelere sosyalizm perspektifini vermesiydi.

Peki o günlerden bu yana meydana gelen değişimler yüzünden elinizdeki çalışma artık günümüz koşullarına uygun değil midir? Kesinlikle öyle değildir ama! 1973'te çalışmanın amacı, devrimci örgütün genellikle genç ve tecrübesiz üyelerine marksist-leninist işyeri ve sendika çalışmasının **ilkele-rini** açıklayıp, kendilerine partiyi inşa yeteneğini vermektir. Bu ilkeler günümüzde aynı derecede geçerlidir, hatta (örneğin şu anda Duisburg-Rheinhausen demir-çelik fabrikasında yaşandığı gibi) mücadelelerin gelişmesi yüzünden önemi bir anlamda 1973 yılına kıyasla daha da artmıştır. İşçi atılımının gelişip ortaya çıkışı sadece işçilerin kendiliğinden gelişen mücadele ruhuna bağlı değildir. Tersine, günümüz koşullarında burjuva medyası, yani basın ve özellikle televizyon kanalları, tasarlayarak işçilerin güvenini sarsabilirler. Bu tertiplere karşı çıkıp zihinlerde açıklık sağlayabilmek için gerek tarihsel bağlarıyla gerek geçen son yıllarda yapılan deneyimleriyle ilgilenmek gerekir. İşte bu kitap tüm bunlara katkıda bulunsun istiyoruz.

Bu nedenle 1970'li yıllardan anlatılan örnekleri genellikle olduğu gibi bıraktık, bazı yerlerde dipnotlar ekledik. O zamanlardan geçen 15 yılın mücadele deneyimleri yardımıyla ortaya atılan esas sorunları daha netçe anlaşılır ve şu bu anda kendiliğinden ortaya çıkan gerekliliklerle "örtülmez".

Yine de son yaşanan gelişmeler de göz önüne aldık: *Kırk yılda sendika mücadelesi ve sınıf mücadelesi* başlıklı bölümü yeni hazırladık. Bu bölümde II. Dünya Savaşı'ndan sonraki ekonomik gelişmeler ile aynı dönemde meydana gelen işçi mücadeleleri arasındaki bağlam ele alınıp 1970'li ve 1980'li yılların en önemli mücadelelerinin nasıl gelişip cereyan ettiği ayrıntılarla anlatılıyor. Oysa o bölüm dahi, işçi hareketinin kazandığı deneyimleri dikkate alarak, her durumda uygun

bir somut m¼cadele taktiğinin belirlenip gerçekleştirilmesi için kendi kafalarını alıştırma gerekliliğinin yerine geçemez.

Eklenen bu b¼l¼m¼n ve metinde yer yer yapılan değişikliklerin yanı sıra, (zellikle tarihsel deneyimler olmak üzere) konuların anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla bir dizi resim de ekledik. Marksizm-leninizm klasiklerinden kullanılan alıntılarının kaynaklarını gösterip, g¼ncel çevirilere göre d¼zelttik. Birinci baskıda kaynaksız verilen başka alıntılarının da kaynaklarını bulabildiğimiz kadarıyla ekledik. Okurlar için daha anlaşılır olsun diye çeşitli ara başlıklar da ekledik.

Stefan Engel
Temmuz 1988

Birinci Kısım:

Sendikaların oluşumu ve işçi hareketindeki önemi

I. Sendika hareketi tarihinden alınması gereken dersler

1. Sendikaların iki ayrı yoldan gelişmesi ve sonuçlar

Rusya'da ve Batı Avrupa'da sendikaların ortaya çıkması ve gelişmesi iki farklı yoldan gerçekleşmiştir:

- **Rusya'da ilk önce işçi sınıfının parti örgütleri, sonra onlar tarafından kurulup yönetilen sendikalar ortaya çıkmıştır.**
- **Batı Avrupa'da ise önce sendikalar ortaya çıkmıştır; parti onların içinden doğmuştur; sendikalar partiyi önder güç olarak kabul etmediler.**

Rusya'daki sendikaların oluşması

Stalin Mayıs 1925'te, *RKP(B) XIV. Konferansı Çalışmalarının Sonuçları Üzerine* yaptığı bir konuşmada Rusya'daki sendikaların ortaya çıkması hakkında şunları söyledi:

“Batıdaki sendikalar ve partiler, bizde Rusya'daki sendikalar gibi değil. Batıdaki sendikalarla partiler arasındaki ilişkiler, bizde Rusya'da gelişmiş olan ilişkilerinden apayrıdır. Bizde sendikalar, partiden sonra ve işçi sınıfı partisinin etrafında ortaya çıktılar. Partimiz ve onun örgütleri, işçi sınıfının sadece siyasi değil, küçük ve en küçük grevler dahil olmak üzere artık ekonomik mücadelesini de yönetirken, henüz sendikalar yoktu. Şubat Devriminden önce, yer yer var olan sendika çekirdeklerine kıyasla partimizin işçiler arasında olağanüstü

otoriteye sahip olmasının başlıca nedeni budur. Bizde gerçek sendikalar, ilk defa 1917 Şubatından sonra ortaya çıktılar. Ekimden önce artık işçilerden muazzam otorite gören geniş sendikal örgütlere sahiptik.”¹

Çarlık Rusya’sındaki işçi hareketi vahşice baskı altına tutuldu; sadece işçi sınıfının siyasi partisi değil, parti örgütünün yönettiği sendikalar da baskı gördü. Her ikisi de illegal olan örgüt, polis ve ordunun terörü yüzünden kısmen iç içe girdiler. Dolayısıyla Lenin, “*partinin, sınıfın öncüsü olarak, olabildiğince örgütlü olması*”m² istiyordu. Partinin en tutarlı, en iyi siyasi eğitim görmüş, en deneyimli, en cesur üyeleri **profesyonel devrimcilerdi**. Parti örgütü, bu sınırlı çekirdeği ile onun çevresinde toplanan daha az deneyime sahip, daha az eğitim görmüş mücadeleçilerden ibaretti. Parti örgütünün yönetimi altında, sendika niteliğine sahip ve sıkı bağlantılı olmayan işçi örgütleri oluştu. Bunun nedeni, **Rusya’da bütün işçi örgütlerinin gizli çalışmak zorunda olmasıydı.**

*“Parti örgütlerinin yalnızca profesyonel devrimcilerden oluşması gerektiği düşünülmemelidir. Son derece gizli ve üye sayısı çok sınırlı örgütlerden, daha geniş kitlesel, özgür, açık örgütlere kadar, her türden, her dereceden ve her çeşit örgütlere gereksinimimiz var.”*³

Bütün bunlar, o dönemde Rusya’da var olan durumu yansıtmıştır.

Lenin o zamanlar, örgütlülüğü ve gizlilik derecesine göre farklı örgütleri tespit ediyordu:

¹ *Zu den Ergebnissen der Arbeiten der XIV. Konferenz der KPR(B)*, Stalin, Eserler, 7. cilt, s.88/89

² *Ein Schritt vorwärts, zwei Schritte zurück*, Lenin, Eserler, 7. cilt, s.255

³ A.g.e., s.260

1897 yılında V.İ. Lenin

1. Yönetici çekirdeğinin çok gizli çalıştığı **profesyonel devrimciler örgütü**. “Bu örgüt, zorunluluktan dolayı çok dar ve son derece gizli olmalıdır.”⁴
2. Profesyonel devrimcilerin önderlik ettikleri ve yönettikleri en **geniş siyasi işçi örgütleri**. Bu yapıların her ikisi de parti örgütünü oluşturur.
3. **Partiye bağlı işçi örgütleri**. “İşçilerin örgütü, bir, sendikal bir örgüt olmalıdır; iki, olabildiğince yaygın olmalıdır; üç, koşullar elverdiğince gizlilikten uzak açık çalışmalıdır.”⁵
4. **Partiye direk bağlı olmayan, onun önderliğini kabul eden işçi örgütleri**. Her iki örgüt biçimi işçi sendikalarıdır. “İşçilerin ekonomik mücadele örgütleri, sendikal örgütler olmalıdırlar. Her sosyal-demokrat işçi, bu örgütleri elinden geldiği kadar destekleyecek ve bunların içinde etkin olarak çalışacaktır.”⁶
5. Sınıf mücadelesinin önemli sorunlarında **partinin yönetimine uyan örgütsüz işçiler**.

Rusya’da Çarlık diktatörlüğü koşulları altında işçilerin parti örgütlerinin yanı sıra sendikal örgütler de yasak olup takibata uğradı. Bu durum parti ile sendikalar arası ilişkilerin daha sıkı olmasına neden olmuştur.

“Rusya’da, ilk bakışta, otokrasinin baskısı altında sosyal-demokrat örgütlerle işçi dernekleri arasındaki her türlü fark silinmişe benziyor, çünkü **bütün** işçi dernekleri ve **bütün** etüd grupları yasaklanmış, işçilerin ekonomik mücadelesini en açıkça gösteren söz geçirme aleti de, yani grev, genelde ağır suç (bazen de ağır siyasi suç) sayılmaktadır.”⁷

⁴ Was tun? – Brennende Fragen unserer Bewegung, Lenin, Eserler, 5. cilt, s.468

⁵ A.g.y.

⁶ A.g.e., s.470

⁷ A.g.e., s.469

Böylesi koşullarda Batı Avrupa'da olduğu gibi yasal işçi sendikaları kurmak mümkün değildi. Bu nedenle partinin desteğiyle gizli sendika örgütleri oluşturuldu. Diğer yandan geniş ve sıkı bağlantılı olmayan sendika örgütleri ise partinin siyasi işini kolaylaştırdı. Böylelikle parti ile sendika örgütleri arasında en başından itibaren çok sıkı ilişkiler oluşmuştur. Lenin bu süreci *Ne Yapmalı?* eserinde şöyle anlatıyor:

*“En güvenilir, en deneyimli ve çelikleşmiş işçilerden oluşan, bellibaşlı ilçelerde sorumlu temsilcileri olan ve kesin gizlilik kuralları gereğince devrimciler örgütüne bağlı bulunan küçük, sağlam bir çekirdek grup, yığınların en geniş desteğiyle ve biçimsel örgüt olmaksızın sendikal örgütün **bütün** işlevlerini yerine getirebilir, bir de bu işlevleri sosyal-demokrasinin amaçlarına uygun biçimde yerine getirebilir. Jandarmaya karşın **sosyal-demokrat** sendika hareketini **pekiştirmek** ve **güçlendirmek** ancak bu yoldan mümkündür.”⁸*

1905 yılında devrimcileşen işçilerin mücadelesi otokrasinin baskısını hafiflettiği zaman sendika hareketi hızla büyüüp gelişmeye başladı. Bu koşullarda partinin hem partinin hem de sendika faaliyetleri birlikte yönetmesinin olanakları kalmadı. Kendi yönetimi olan sendikalar kurulup, kısa bir süre sonra önce bölgelere göre, sonra merkezi örgütlerde birleştirildiler.

Sonraki gericilik dönemi bir takım geriletmeleri beraberinde getirmesine rağmen, sendikaların tamamen ortadan yok edilmesini sağlayamadı. Buna rağmen gerçek anlamda **kitle örgütü olarak sendikalar ancak 1917 Şubat Devriminden sonra kurulabildi.** Aynı yıl Ekim Devrimi başladığında artık gelişmiş ve sağlamlaşmış olan bu sendikalar, devrimin zaferle sonuçlanmasına mükemmel bir biçimde yar-

⁸ A.g.e., s.475/476

1917 Şubat Devrimi Çarlık rejimini devirmişdir. İşçiler böylelikle 1 Mayıs İşçi Mücadele Gününü ilk defa meydanlarda kutlayabildiler.

dımcı olmuştur. Sovyet sendikaları sonraki yıllarda dünyanın en büyük sendika hareketi haline gelmiştir.

Batı Avrupa'daki sendikaların oluşması

Batı Avrupa'da sendikalar, Rusya'dakinden farklı olarak, işçi partileri tarafından kurulup yönetilmemiştir. Stalin, *RKP(B) XIV. Konferansı Çalışmalarının Sonuçları Üzerine* yaptığı konuşmasında Rusya ile Batı Avrupa sendikalarının ortaya çıkması sürecini karşılaştırırken şunları söyledi:

“Batı Avrupa’da sendikalar, bambaşka koşullar altında geliştiler. Birincisi, orada sendikalar işçi sınıfı partisinden çok önce kuruldu ve güçlendiler. İkincisi, işçi sınıfı partisinin etrafında gelişmediler, tersine işçi sınıfı partileri bizzat sendikaların içinden ortaya çıktılar. Üçüncüsü, işçi sınıfına en yakın olan ekonomik mücadele alanı artık sendikalar tarafından fethedilmiş gibi olduğundan, partiler esas olarak siyasi-parlamentar mücadeleyle uğraşmak zorunda kaldılar; ve çalışmalarının içeriği ve işçi sınıfında gördükleri itibarı kaçınılmaz olarak bu durumdan etkilendi. Ve partiler orada tam da sendikalardan sonra ortaya çıktıkları için, sendikalar tam da partilerden çok önce kuruldukları ve aslında proletaryanın sermayeye karşı mücadelesinde onun esas kaleleri oldukları için – tam da bu yüzden, sendikalara dayanmayan partiler bağımsız bir güç olarak arka plana itildiler.”⁹

Modern sanayinin ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte **modern proletarya da ortaya çıktı**. Tümünden dağınmış, örgütsüz ve savunmasız olan işçiler, dayanılmaz bir sömürüye ve son derece kötü yaşam koşullarına maruz bırakıldılar. Her bir işçi kendi başının çaresine bakmalıydı. Ümitsizlik içindeki işçiler biraraya gelip ekonomik terör başlattılar, düşmanları olarak gördükleri ve sefaletlerine sebep olduğunu sandıkları makinaları parçaladılar, işletmeleri ateşe verdiler, onların müdürlerini veya idarecilerini öldürdüler. Bu olayların en tanınmış örneği, **Silezyalı dokuma işçilerinin** 1844’te kalıştıkları, polis ile ordunun ise kanlı bastırıldığı **isyandır**.

Örgütsüz bireylerin ekonomik temelde başlattıkları bu anarşik ve asi eylemler başarılı olmadı. İşçiler süreç içerisinde edindikleri tecrübelerle, kendi çıkarlarının savunulmasında sadece işçilere ortak mücadelelerinde önderlik eden

⁹ *Zu den Ergebnissen der Arbeiten der XIV. Konferenz der KPR(B)*, Stalin, Eserler, 7. cilt, s.89

güçlü bir örgütün başarılı olabileceğini anlamaya başladılar. Böylece, ilk yıllarda “**Gewerkschaftsverein**” (sendika derneği) ya da “**Gewerksgenossenschaft**” (emekçi birliği) adı verilen sendikal örgütler ortaya çıkmıştır. Marx, Ağustos 1866 tarihinde Geçici Genel Konsey Delegelerine Talimatlarında sendikaların oluşumu ve önemi hakkında şunları yazıyor:

*“İşçilerin tek toplumsal gücü, sayıdır. Ama bu sayısal güç bölünmüşlikle kırılır. İşçilerin ayrılığı, **kendi aralarındaki kaçınılmaz rekabetten** doğar ve sürer.*

*Emekçi birlikleri, başlangıçta, işçilerin bu rekabeti kaldırma, hiç değilse sınırlama yolunda **kendiliğinden** gösterdikleri çabalardan doğmuştur; işçiler, kendilerini hiç değilse salt köle olmaktan çıkaracak sözleşmeler elde etmek istediler. Birliklerin ivedi amacı, şu halde, günlük gereklerle, sermayenin bitmek bilmeyen saldırılarını önleme çareleriyle, kısacası, ücret ve çalışma süresine ilişkin sorunlarla sınırlıydı. Birliklerin bu faaliyeti yalnızca meşru değil, zorunludur da. Bugünkü üretim sistemi var oldukça bundan vazgeçilemez. Tersine, bu faaliyet, bütün ülkelerde sendikaların kurulmasıyla ve bunların birleştirilmesiyle genelleştirilmelidir. ...*

Emekçi birlikleri, çalışmalarını günümüze değin daha fazla sermayeye karşı yerel ve günlük mücadeleyle sınırlandırmışlardır; ücretli kölelik sistemine karşı yürütülen mücadelede kendilerinin ne kadar büyük bir güç olduklarını henüz tam olarak kavrayabilmiş değillerdir.”¹⁰

Egemen sınıf, işçilerin örgütlenmesini yasakladı. İlk sendika örgütünün yasallaşması 1824 yılında İngiltere’de gerçekleşti. 1848’li yıllarda Almanya’da da kurulan ilk sendikal birlikler sendikadan çok lonca niteliğini taşıyorlardı.

¹⁰ *Instruktionen für die Delegierten des provisorischen Zentralrats, Marx/Engels, Eserler, 16. cilt, s.196/197*

Çoğu bir mücadelenin yenilgiyle sonuçlanması veya polisin acımasız müdahaleleri sonucu yok oldular. Her şeye rağmen **yeniden sendikal örgütler kuruldu; ve süreç içersinde güçlendiler.**

İşçi sınıfı, sendikaların kurulmasıyla, sınıf örgütünü yaratmış ve böylelikle işçilerin arasında var olan rekabeti etkisizleştirmiştir. Yer yer lokal alanlarda patlak veren mücadeleler, sendikalar tarafından birleştirilerek gitgide sınıf mücadelesi niteliğine kavuşmuştur. Bu mücadeleler zafere veya yenilgiye maruz kalsalar da, *“esas olarak mücadelelerinin asıl sonucu, o anlık kazanılan başarı değil, işçilerin birliğinin sürekli olarak genişlemesidir.”*¹¹

Kapitalist üretim tarzının ürünü olarak ortaya çıkan proletarya, doğuşundan beri kapitalistlerin egemenliğine karşı mücadele etmiştir ama, ilk mücadeleleri bireysel olarak üretim araçlarına karşı yaptıkları mücadelelerdi, nedeni kendi varlıklarının bilincinde olmayışları; dolayısıyla henüz kendisi için bir sınıf bilincine varmamaları. **İşçiler kendi örgütlerini kurup mücadelelerini tek tek değil ortaklaşa yürüttüklerinde, yer yer patlak veren mücadelelerini birleştirip ülke çapında yaygınlaştırdıklarında, mücadeleleri ancak o zaman sınıf mücadelesi karakterini almaya başladı.**

Marx bu gelişme hakkında, *Felsefenin Sefaleti* eserinin “Grevler ve İşçi Birlikleri” başlıklı bölümünde şunları yazıyor:

“Ekonomik koşullar ülkenin halk yığınlarını ilkin işçi haline getirmiştir. Sermaye egemenliği, bu yığın için ortak bir durum, ortak çıkarlar yaratmıştır. Bu yığın, böylece, sermaye karşısında daha şimdiden bir sınıftır, ama henüz kendisi için değil. Ancak birkaç evresini tarif ettiğimiz bu mücadele içinde bu yığın birleşip kendisi için sınıf olarak varlık göstermeye

¹¹ *Manifest der Kommunistischen Partei*, Marx/Engels, Eserler, 4. cilt, s.471

Karl Marx

başlar. Savunduğu çıkarlar, sınıf çıkarları olur. Ama sınıfın sınıfa karşı mücadelesi, politik mücadeledir.”¹²

Batı Avrupalı sendikalar az çok, salt-sendikal mücadele yolunu tutturup, tüm genel toplumsal ve siyasal hareketlerden uzak durdular. Faaliyetlerini esas olarak ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle sınırlandırdılar, mücadeleyi kapitalist sömürü sisteminin bizzat kendisinin bertaraf edilmesine kadar ilerletmediler. Sendikal örgütlerden ortaya çıkan işçi partilerinin önderliğini de kabul etmediler; partilerle yarış içersinde olup, onlara rakip örgüt olarak karşı çıktılar.

Sendikalardaki bu anlayış örneğinin Almanya’da, **1863 yılında Ferdinand Lassalle’in yönetimi altında siyasi örgüt olarak kurulan Allgemeiner Deutscher Arbeiterverein’in [Genel Almanya İşçi Derneği]** sendikal örgütlerin oluşmasını desteklememesi nedeniyle, daha da pekiştirdi. **August Bebel ile Wilhelm Liebknecht’in 1869 yılında Eisenach’ta kurdukları** (lakabı “Eisenach’çılar” olan) **Sozialdemokratische Arbeiterpartei** [Sosyal-Demokrat İşçi Partisi] sendikalara destek verirken, sendikalar yine de partinin önder rolünü kabul etmemekle kalmayıp, partinin faaliyetlerini salt parlamenter mücadeleyle sınırlamaya çalıştılar.

Batı Avrupalı sendikalar kapitalist egemenliğinin devrim yoluyla yıkılmasını ısrarla reddedip, dar görüşlülükle kapitalist düzen çerçevesini aşmayan reformlar elde etme mücadelesinde ısrar ettiler. Lenin, “*Sol*” Komünizm – Bir Çocukluk Hastalığı eserinde Batı Avrupa’daki sendikaların gelişimini şöyle nitelendiriyor:

“Sendikalar, kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında, işçi sınıfına pek büyük bir ilerleme sağladılar; bu örgütler, işçi-

¹² *Das Elend der Philosophie*, Marx/Engels, Eserler, 4. cilt, s.180/181

lerin dağınık ve çaresiz durumuna son verip onların sınıf olarak birleşmesinin **ilk adımlarını** gerçekleştirdiler. Proleterlerin sınıf olarak birleşmesinin **en yüksek** biçimi, yani **proletaryanın devrimci partisi** gelişmeye başladığı zaman (ki bu parti önderleri, sınıfı ve yığınları bölünmez bir bütün halinde birleştirmeyi başarmadan böyle bir ada layık olamaz), sendikalar, kaçınılmaz olarak, **bazı** gerici özellikler, bir çeşit loncasal dar görüşlülük, bir politiksizleşme eğilimi, bir tür hareketsizlik vb. eğilimi göstermeye başladılar.¹³

Rusya sendikalarının gelişmesi değişik oldu. Sendikalar Rusya'da devrimci partinin önderliği altındaydı. Sendikalar devrimci güç olarak harekete geçmeseydi Ekim Devrimi kesinlikle muzaffer çıkmazdı. Yani bu durumda, güçlerini ücretlilik sisteminin ortadan kaldırılması için kullanarak, Marx'ın talep ettiği işlevini yerine getirdiler. Sendikaların Avrupa'nın batısında başka yoldan geliştiklerinin nedenleri neydi?

2. Uluslararası sendika hareketinin değişik akımları

Batı Avrupa'da siyasi partiden önce ortaya çıkması, hareketin Rusya'dakinden farklı olmasına neden olmuştur ama, tek nedeni değildi. Batı Avrupa sendikaları, kendi siyasi nüfuzunu geçiren **değişik akımlar tarafından biçimlendirilmişlerdir**. Sendika hareketi I. Dünya Savaşına kadar her kapitalist ülkede ayrı ayrı gelişti; bir ülkede hangi siyasal akım güçlüdüyse o ülkenin sendika hareketi üzerinde de düşünceleriyle etkili oluyordu. Esas olarak **sendikaları dört**

¹³ Der "linke Radikalismus", die Kinderkrankheit im Kommunismus, Lenin, Eserler, 31. cilt, s.35

siyasi akım şekillendiriyordu: trade-unionist, oportünist, sendikalist ve devrimci marksist akım.

Trade-unionist akım

Bu akım **başlıca İngiltere ve Amerika’da hakimdi.** Trade-Unionlar İngiltere’de 1824 yılında yasallaştırıldıktan sonra meşru bir güç konumuna geçtiler.

“Trade-Unionlar artık tanınmış resmi bir kuruluş haline gelmiştir; kurum olarak ücretlerin belirlenmesinde olduğu kadar, fabrika yasalarının ve çalışma sürelerini belirlemede de etkin bir güç konumuna gelmiştir.”¹⁴

Trade-unionizm sendikaların meslek örgütleri olduğunu kabul ederken, sınıf örgütleri niteliğini reddetmiştir; bütün çabaları ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelikti, kapitalist üretim tarzını ortadan kaldırmak için mücadele etmedi. Bu akım sadece **küçük-burjuva muhalefetle sınırlı sendikal siyaset yürüttü,** ekonomik taleplerin kabul ettirilmesiyle yetinip, sınıflar arası ahenk arama tutumunu savundular.

Trade-Unionlar, kapitalistlerin direncine rağmen oldukça yüksek derecede ücretlere zam alabilseler de, bu zamlar sonraki ekonomik krizde yeniden düşürüldü; sonra bu mücadele tekrarlanırdı. Trade-Unionların yararlığı, yoğunlaştırılan sömürüye karşı ve ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi uğruna mücadeleleri ile işçi sınıfının hayat düzeyini yükseltmeyi, hiç olmazsa korumayı amaçlamalarıdır.

“Ne var ki bu tür değişiklikler, Trade-Unionların şimdiki örgütlenme biçimleriyle elde edebileceklerinin azamısidir –

¹⁴ *Die Trade-Unions*, Marx/Engels, Eserler, 19. cilt, s.257